Informačný list predmetu

Akademický rok 2026/2027

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FSV UCM
Kód predmetu	UPVVS/ESPO/DoD/002/25
Názov predmetu	Teoreticko-metodologické otázky demokracie
Rozsah	2P
Počet kreditov	8
Vyučujúci	Prof. PhDr. Marcela Gbúrová, CSc. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Aktívna účasť na seminárnych stretnutiach.
Vypracovanie písomnej práce na konkrétne zadania v rozsahu 5000 slov.
Práca musí spĺňať kritéria vyplývajúce zo smernice FSV o písaní záverečných prác. Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice: Prospel/Neprospel
Výučba predmetu prebieha primárne prezenčnou formou, ktorá je doplnená nástrojmi dištančného vzdelávania.

Výsledky vzdelávania

Cieľom predmetu je oboznámenie študentov s problematikou a základnými východiskami teórie demokracie a tiež prístupov k nej. Absolvovanie predmetu umožní študentovi interpretovať aspekty demokracie a demokratického rozhodovania.
Vedomosti
študent je schopný orientovať sa v problematike teórie a metodológie demokracie,
študent si prehĺbi na vedeckej úrovni poznatky z oblasti kritiky demokracie,
študent plne rozumie stratégiám, nástrojom a technikám, ktoré sa uplatňujú v rámci politickej praxe demokracie.
Zručnosti
študent dokáže vysvetliť a porovnať ideové koncepty a ich vplyv na reálny výkon jednotlivých politík v demokratických režimoch a v demokratických inštitúciách,
študent je schopný samostatne identifikovať deficity, nedostatky a problematické aspekty jednotlivých prístupov ku skúmaniu demokracie v súčasnosti na vysokej odbornej úrovni,
študent je schopný zhodnotiť jednotlivé diskurzy a výzvy, ktoré v súčasnosti vplývajú na postavenie a vplyv médií na demokratickú prax,
študent je schopný samostatne identifikovať komplexný prehľad demokratizačných zmien.
Profesijné kompetencie
študent je schopný praktického vystúpenia v jednotlivých oblastiach obsahu predmetu na odbornej (vedeckej) úrovni,
študent vie aplikovať teoretické znalosti vo svojom vedeckom výskume a diskusii,
študent je schopný identifikovať tzv. hlavné mechanizmy demokracie.
Prenositeľné kompetencie

Organizovanie a plánovanie práce.
Analytické a kritické myslenie.
Komunikačné kompetencie.

Stručná osnova predmetu

1. Môže byť demokraciou akýkoľvek politický systém.?
2. Problémy vývoja parlamentarizmu vo vzťahu k deľbe moci.
3. Kríza parlamentarizmu, problematika konsenzu.
4. Modely demokracie so zameraním na majoritné a pluralitné modely, modely moci.
5. Inštitucionálna demokracia verzus participačná demokracia a typy politického vedomia.
6. Elity a demokracia, teórie elít.
7. Demokracia na prelome druhého a tretie tisícročia a v treťom tisícročí.
8. Nadnárodné demokracie?
9. Základné politické ideológie na prahu zbližovania?
10. Pravica, ľavica – teoreticko-metodologické problémy. Hľadanie rozlišovacích kritérií.
11. Rozhodovacia teória demokracie.
12. Politická rovnosť verzus skutočná rovnosť a idea teórie spravodlivosti.

Druh, rozsah, metódy a pracovná záťaž študenta

Typ predmetu (P, PV, V): povinný profilový predmet, prednáška
Odporúčaný rozsah výučby (v hodinách): Týždenný 2
Metóda štúdia: prezenčná
Forma štúdia: denná

Odporúčaná literatúra

Aron, R., A.: Demokracia a totalitarizmus. Atlantis: Praha 1993.
Bobbio, N.: Pravice a levice. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno 2003.
Bardovič, J.: Bariéry politickej participácie – volebný cenzus a jeho historický kontext v slovenských podmienkach. In: Občianstvo a občianska spoločnosť (Stav – Kontexty – Perspektívy). Košice: UPJŠ, 2016. s. 66-81.
Bell, D.: The End of Ideology and the Exhaustion of Political Ideas in the fifties. The Free Press Glencoe: Illinois: 1960.
Caplan, B.: Mýtus racionálního voliče. Proč v demokracii vítězí špatná politika? L.N Respekt: Praha 2010.
Dahl, R., A.: O demokracii. Portál: Praha 2001.
Dahl, R., A.: Demokracie a její kritici. Victoria Publishing: Praha, 1995.
Hanus, L.: Princíp pluralizmu. Lúč: Bratislava 1997.
Held, D.: Models of Democracy, 3rd Edition. University Press: Stanford 2006.
Hloušek, V. – Kopeček, Z.: Demokracia. Teória, modely, osobnosti, podmienky, nepriatelia a perspektívy demokracie. MU a MPÚ: Brno 2003.
Hobsbaum, E.: Věk extrému. Krátké 20. století 1914 – 1991. Argo: Praha 1998.
Chomsky, M.: Perspektívy moci. Karolinum: Praha 1998.
Gbúrová, M.: Medzi identitou a integritou. Slovacontact: Prešov 1996.
Gbúrová, M. eds.: Ľavica a pravica. FF PU Prešov: Prešov 2004.
Gbúrová, M. a kol.: Sekundárny analfabetizmus alebo o príčinách a dôsledkoch nízkeho záujmu verejnosti o politiku na Slovensku. FF UPJŠ v Košiciach: Košice 2018.
Gbúrová, M. eds.: Ideológie na prahu 3. tisícročia. FF PU Prešov: Prešov 2001.
Gbúrová, M: Základné politické ideológie na prahu zbližovania. In: Ľudské práva a právny status na prelome tisícročí.Veda: Bratislava 1999.
Gbúrová, M. a kol.: Výskum korelácií medzi deformáciami politického vedomia a nárastom politického

extrémizmuu u študentov stredných škôl Košického a Prešovského samosprávneho kraja. FF UPJŠ v Košiciach: Košice 2023.
Goňcová, M. a kol.: Demokracie? Masaryková univerzita: Brno 2013, najmä s. 67 – 116.
Goňcová, M. a kol.: Evropská politická společnost. Masarykova univerzita: Brno 2010.
Heywood, A.: Politické ideológie. Victoria Publishing: Praha 1994.
Keller, J.: Tři sociální světy. Slon: Praha 2010.
Kirk, R.: Konzervativní smýšlení. Občanský institut: Praha 2000.
Manent, P.: Proč existují národy: úvahy o demokracii v Evropě. CDK: Brno 2007.
Nisbet, R.: Konzervativizmus. Sen a realita. Občansky institut: Praha 1993.
Nolte, P.: Was ist Demokratie? Geschichte und Gegenwart. Verlag C. H. Beck: Munchen: 2012.
Pehe, J.: Demokracie bez demokratů. Prostor: Praha 2010.
Rawls, J.: Eine Theorie der Gerechtigkeit. Suhrkamp Verlag: Frankfurt am Mein 1975.
Sartori, G.: Teória demokracie. Archa: Bratislava 1993.
Shapiro, I.: Skutečný svět demokratické teorie. Karolinum: Praha 2012.
Schumpeter, J. A.: Kapitalismus, Sozialismus und demokratie. UTB Francke: Tübingen und Basel 1973.
Weinberger, O.: Inštitucionalizmus. Kalligram: Bratislava 2010.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský

Poznámky

- časová záťaž študenta: 240 hodín, z toho:
Prezenčné / Kombinované štúdium (P, S, C): 24
samoštúdium: 216